

Statnett SF
sendt på e-post

Saksbehandler:
Thomas Iversen

Vår ref.
25/131

Dato:
03.04.2025

Svar på høring om ny modell for fastsettelse av tariffer for transmisjonsnettet

Forbrukerrådet støtter Statnett sine forslag til endringer i modellen for tariffer for transmisjonsnettet. Strømnettet er et spleiselag mellom alle nettkundene. Investeringskostnadene bør blir rimelig fordelt ut fra hvilke forbruksgrupper som driver opp investeringsbehovet.

Forbrukernes tillit til kraftmarkedet har blitt satt på prøve de siste årene. Svært varierende kraftpriser, økende nettleie og det faktum at husholdningene betaler mer enn forbruksandelen sin for nettet, svekker legitimiteten til energisystemet.

Tariffene i transmisjonsnettet har historisk vært gjenstand for diskusjon mellom industrien og Statnett, uten at husholdningene – som den største enkeltforbrukeren – har vært direkte involvert. Forbrukerrådet mener at en tett forankring i forbrukerinteressene blir avgjørende fremover for å sikre en effektiv fordeling av kostnadene i transmisjonsnettet og for å styrke tilliten til kraftsystemet som helhet.

Nettutviklingsbehovene fremover vil føre til behov for økte investeringer, noe som aktualiserer debatten om fordeling av kostnader i nettet.

Oppsummert mener vi at

- den foreslåtte endringen på kort sikt vil gi riktigere fordelingsvirkninger og sende riktigere prissignaler, noe som igjen vil føre til riktigere utnyttelse av nettet
- vektning av effekt som den primære driveren av kostnader i nettet vil bidra til god utnyttelse av den tilgjengelige kapasiteten
- hvordan tiltakene vil slå ut på lengre sikt, bør utredes raskt og sendes på høring

Vi legger til grunn at forbrukstariffen i transmisjonsnettet i dag er mellom 3 og 6 øre/kWh¹, avhengig av landsdel. Med en vektet gjennomsnittlig nettleie på rundt 55 øre/kWh eksklusive avgifter² vil kostnadene til transmisjonsnettet utgjøre mellom 6 og 12 prosent³ av nettleieregningen til en husholdning. De reelle kostnadene kan falle til null ved høye flaskehalsinntekter.⁴

Det er etter vårt syn viktig at denne andelen reflekterer den reelle utnyttelsen av transmisjonsnettet for husholdningene, både av hensyn til et prinsipp om rimelig fordeling og av hensyn til tilliten til kraftsystemet på sikt.

Under følger våre betraktninger om hvordan forslagene vil virke på kort sikt.

Kapasitetsledd

For å sikre en samfunnsøkonomisk effektiv utnyttelse av nettet mener vi at nettariffene i stor grad bør baseres på kostnadene de ulike kundene påfører transmisjonsnettet i form av kapasitetsbehov.

Frem mot 2050 kan det samlede strømforbruket øke med over 120 TWh – en økning på rundt 90 prosent sammenlignet med 2024.⁵ Alminnelig forbruk, inkludert husholdningene, driver ikke denne veksten. Det finnes heller ikke dokumentasjon for at alminnelig forbruk kommer til å øke effektforbruket.

Statnett estimerer at det maksimale norske effektforbruket kan øke med omtrent 6 GW frem til 2035.⁶

Selv om en del av det nye forbruket trolig vil være fleksibelt, vil det likevel bli en betydelig økning i det samlede norske effektforbruket i perioder med kulde og lav produksjon fra uregulert fornybar kraft. Dette skyldes at mye av den øvrige forbruksveksten mest sannsynlig vil være industriforbruk og lite prissensitivt.⁷

Forbrukerrådet mener at innføringen av et kapasitetsledd i tarifferingen for forbruk vil være et viktig bidrag til målet om effektiv utvikling av transmisjonsnettet.

¹ Statnett: Ny modell for fastsettelse av tariffer på høring (2025)

² SSB: Vektet landsgjennomsnitt uten avgifter.

³ Forbrukerrådets beregninger

⁴ Flaskehalsinntekter oppstår når kraft overføres mellom områder med forskjellig kraftpris. Inntekter som tilfaller Statnett videreføres til våre kunder gjennom reduksjon i nettleie.

⁵ Langsiktig markedsanalyse (nøkkeltall) – forbruksscenario høy

⁶ Langsiktig markedsanalyse s. 7

⁷ Langsiktig markedsanalyse s. 49

Vi støtter hensikten om å gi kundene insentiver til å redusere egen makslast på lengre sikt for å bidra til å minke eller utsette behovet for investeringer i nettet.

Husholdningene møter i dag individuelle kapasitetsledd i tarifferingen av underliggende nett. Det foreslåtte kapasitetsleddet minner om dette, og for profesjonelle forbrukere vil prissignalene knyttet til effekt fungere vesentlig bedre enn for husholdningene.

For å sikre korrekt og rettferdig betaling for belastningen av nettet mener vi at det bør etableres et kapasitetsledd også for produksjonen. Inntil videre etableringen av et slikt kapasitetsledd begrenset av et tak i EU-regelverket.⁸ Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv er det neppe rasjonelt å operere med en begrensning som gjelder for én aktørtype i kraftnettet, men disse endringene kan ikke gjøres uten å endre det underliggende regelverket.

Forbrukerrådet mener at å sette kapasitetsleddet til 10 prosent av den langsiktige kapasitetskostnaden er et fornuftig utgangspunkt. Dette vil etter metodikken i høringsnotatet gi en tariffsats på ca. 100 000 NOK/MW. Det bør legges opp til at satsen økes over tid.

Reservemarkedet og balanseansvar

Forbrukerrådet er enig med Statnett i at det er nødvendig og riktig å stille krav til at industrikunder som får redusert tariff, må bidra med fleksibilitet i reservemarkedet. Dette gjelder særlig i lys av dagens situasjon med knapp kapasitet og kø med aktører som ønsker å knytte seg til nettet.

Vi støtter å innføre et krav om at de aktuelle kundene aktivt bidrar til å redusere nettkostnadene gjennom å tilby fleksibilitet i reservemarkedene.

Dersom store industrikunder i større grad deltar i reservemarkedet, kan dette bidra til lavere kraftpris, noe som vil komme husholdningene til gode. Videre vil reduserte systemdriftskostnader kunne føre til lavere nettleie hos husholdningene, eventuelt lavere vekst.

En rettferdig og effektiv fordeling av kostnadene vil bli viktigere fremover når veksten i både forbruk og effekt stiller høyere krav til kapasitet og vedlikehold av nettet. En opplevelse av rettferdig fordeling er også viktig for å sikre husholdningenes tillit til kraftsystemet som helhet.

Fordelingsvirkningene vil avhenge av hvor mange nettkunder som kan stille med tilstrekkelig reservekapasitet i markedet. Dersom mange aktører stiller med reservemarkedskapasitet, vil nyttevirkningene for husholdningene synes

⁸ EU-forordning nr. 838/2010

indirekte gjennom redusert behov for utbygging av kraftnettet og i form av lavere kraftpris. I motsatt fall vil flere aktører betale en høyere tariff enn i dag, og nyttevirkningene vil da synes i form av direkte reduksjon av nettleien for husholdningene eller i form av lavere vekst.

Vi er også enig i at det kan være fornuftig å øke bidraget fra de balanseansvarlige aktørene til å dekke mer av systemdriftskostnadene enn det som er tilfelle i dag. Tilliten til kraftmarkedet vil kunne bli styrket ved at samfunnet som helhet opplever at tariffinger følger prinsippet om at kostnadene plasseres der de skapes.

Dette gjelder særlig siden kjøp av systemtjenester (reserver) utgjør en stadig stigende del av kostnadene i transmisjonsnett. Statnetts reservekostnader har økt de seneste årene. Bare fra 2023 til 2024 steg kostnadene med om lag 1,5 milliarder kroner, til nær 3,7 milliarder kroner i 2024.⁹

Forslag som krever endringer av forskrift

Forbrukerrådet mener at en helhetlig tilnærming til finansieringen av transmisjonsnettet er fornuftig. Dette inkluderer både tiltak som kan vedtas av Statnett selv, og tiltak som krever endringer i regelverket.

Vi bidrar gjerne sammen med andre aktører til å videreutvikle forslagene dere mener bør utvikles videre.

I den forbindelse understreker vi at representasjon fra husholdningene er viktig for å sikre at kostnadene i transmisjonsnettet fordeles på en måte som er både effektiv og rimelig, og for å sikre at tarifferingen oppleves som rettferdig for husholdningene, slik at tilliten til kraftmarkedet ikke svekkes.

Vennlig hilsen

Forbrukerrådet

Gunstein Instefjord
leder for forbrukerpolitikk

Thomas Iversen
fagsjef strøm

⁹ Statnett; Kraftmarkedsåret 2024

